

STRESZCZENIA

Arkadiusz ADAMCZYK¹

THE COMMANDANT'S GENIUS ERA – HISTORICAL ARGUMENT AS AN ELEMENT CONSTITUTING THE POLITICAL IDENTITY OF THE PIŁSUDSKI CAMP

“The era in which the Commandant's genius flourished did not come to an end along with his death. We are still living in the same epoch”² said the prime minister Sławoj Składkowski in the speech which he delivered in the Polish parliament on taking the helm of the government. His words contained some sort of a credo adhered to by Sanacja and could be regarded as synthesizing the views held by the late Marshal adherents on the functioning of the state and the role performed by his camp in the political system of the Polish Republic. To clarify the opinion quoted in the above it needs to be said that it involved three important elements: 1) the belief that political activities which Piłsudski and his subordinates from the Legions and POW (The Polish Military Organization) carried out in the years 1914-1921 deserved a special credit for a key contribution to the rebirth of an independent Poland determining both its territorial shape and political system as well; 2) the conviction that those to whom Poland owed its restored independence were clearly endowed with so extraordinary abilities as to make the best candidates for dealing with all the important problems that confronted the Polish politics.

Keywords: Piłsudski's adherents camp, sanacja camp, political thought, political ideas, historical politics.

EPOKA GENIUSZU KOMENDANTA. ARGUMENTY HISTORYCZNE JAKO ELEMENTY KONSTYTUJĄCE TOŻSAMOŚĆ POLITYCZNĄ OBOZU PIŁSUDCZYKOWSKIEGO

Epoka geniuszu Komendanta nie skończyła się wraz z jego śmiercią. Żyjemy dalej w tej epoce... powiedział w swym expose sejmowym premier, Sławoj Felicjan Składkowski. Tych kilka słów zawierało w sobie nie tylko credo środowiska sanacyjnego, lecz mogło uchodzić również za syntezę poglądów adherentów Marszałka na temat funkcjonowania państwa oraz roli i umiejscowienia obozu w systemie partyjnym i politycznym Rzeczypospolitej. Nakreślone uogólnienie odzwierciedlało wyobrażenie, którego dominującymi elementami były: 1) przekonanie, iż na odrodzenie Rzeczypospolitej i jej kształt terytorialny i ustrojowy największy wpływ wywarły działania Komendanta i jego podkomendnych z Legionów i POW, podjęte w okresie 1914-1921; 2) przeświadczenie, iż ci, których wysiłek przesądził o odzyskaniu i ugruntowaniu niepodległości byli predestynowani do kreowania rozstrzygnięć w kwestiach wewnętrznych i zewnętrznych.

Słowa kluczowe: obóz piłsudczykowski, sanacja, myśl polityczna, idea polityczna, polityka historyczna.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.17

Tekst złożono do redakcji: styczeń 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: czerwiec 2018 r..

¹ Dr hab. Arkadiusz Adamczyk, prof. UJK, Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania UJK, Instytut Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa, ul. Świętokrzyska 21, 25-406 Kielce; e-mail: arkadiusz.adamczyk@ujk.edu.pl

Arkadiusz Adamczyk, DSc, PhD, Associate Professor Faculty of Law, Administration and Management Institute of International Politics and Security The Jan Kochanowski University in Kielce, Ul. Świętokrzyska 21, 25-406 Kielce; e-mail: arkadiusz.adamczyk@ujk.edu.pl

² The stenographic report of the Sejm of the Polish Republic of IV term - the Session of the Parliament 26 (April, 6, 1936)

ЭТИКА МАРКЕТИНГА В СОВРЕМЕННОЙ РОССИИ

Автор представляет своего рода абсолютистский подход, согласно которому только последовательное проявление и возрождение человеческого в человеке может быть спасительным во всех сферах деятельности, в том числе, в маркетинге. Применительно к современной России и не только в последнем доминирует сугубо экономический интерес, далёкий как от ожиданий потребителей, так и от сугубо моральных мотивов, наличие которых по существу призвано свидетельствовать об этическом измерении рынка в целом. Среди множества книг по маркетингу практически в единицах уделено внимание этическим аспектам маркетинга. Имеют место противоречивые попытки соединить узкий прагматизм и нравственную позицию.

В практике общения на рынке и соответствующей литературе смешивают этику, этикет, а то и морализаторскую позу, что множит ложь и обман, является не только ущемлением интересов, но и оскорблением нравственных чувств людей. Типичные проявления этого – корпоративные этические кодексы, применение разнообразных технологий по обработке субъектов рынка с целью получения большей выгоды и т.п. Тем не менее, нравственный подход также позиционируется в русскоязычной литературе по маркетингу, имеется и весьма оптимистический взгляд на российские реалии с учётом традиций и достижений прошлого. Выход видится не в самих по себе маркетинговых технологиях и, так называемом, квалифицированном потребителе, а в активизации личностных и социальных усилий в направлении минимизации обмана и максимизации правды. Для предотвращения и решения возможных проблем в рассматриваемой сфере предпочтительными являются предельное внимание, убеждение противоположной стороны с использованием морально весомых аргументов и личного примера.

Ключевые слова: этика маркетинга, современная Россия, минимизация обмана.

MARKETING ETHICS IN MODERN RUSSIA

The author represents some kind of absolutist approach implicating that only subsequent reveal and revival of humanism in a human can be saving in all incidences, including marketing. With reference to modern Russia at least, the latter contains only an economical interest which is far from both expectations of consumers and moral reasons, whose presence essentially calls to attest ethic measurement of market as a whole. Among many marketing books, only some of them contain ethic aspects of marketing. Contradictory attempts to combine narrow pragmatism and moral position are present.

In practice of communication in market and the respective literature, ethics, courtesy and even moralistic attitude are combined, which results to multiplication of lie and can be called not only infringement of interests but injury of moral feelings of people. Typical demonstration of it includes corporate ethic codes, use of different procedures of indoctrination of the market subjects in order to get more benefit, etc. Nevertheless, moral approach is also positioned in Russian marketing literature; rather optimistic opinion of Russian realism is present as well, taking into account traditions and achievements of the past.

The visible way out is not in the very fact of marketing procedures and the so-called qualified consumer, but in bending personal and social efforts to minimization of life and maximization of truth. The maximum attention and persuasion of the opposite side using morally heavy arguments and personal example are the most preferable ways to prevent and solve possible problems in the examined area.

Keywords: marketing ethics, modern Russia, minimization of lie.

ETYKA MARKETINGOWA W NOWOCZESNEJ ROSJI

Autor reprezentuje pewien rodzaj absolutystycznego podejścia, które można ujawnić tylko w ludzkiej kondycji. Odnosząc się do współczesnej Rosji, ta ostatnia zawiera tylko ekonomiczne stopy procentowe, które są dalekie zarówno od oczekiwań konsumentów, jak i powodów moralnych. Wśród wielu książek marketingowych tylko niektóre z nich zawierają etyczne aspekty marketingu. Sprzeczne próby połączenia wąskiego pragmatyzmu i pozycji moralnej są obecne na co dzień. W praktyce łączy się komunikację na rynku i literaturę, etykę, uprzejmość, a nawet postawę moralistyczną, co skutkuje pomnożeniem kłamstwa, czego nie można jednak nazwać naruszeniem interesów. Typowa prezentacja obejmuje korporacyjne kodeksy etyczne, stosowanie różnych procedur indoktrynacji podmiotów rynkowych w celu uzyskania większych korzyści itp. Niemniej jednak podejście moralne znajduje się również

³ Viacheslav Artemov – Doctor of Philosophical Sciences, Professor of Philosophical and Social and Economic Chair of Kutafin Moscow State Law University (MSAL); e-mail: vyach_artemov@mail.ru

w rosyjskiej literaturze marketingowej; dość optymistyczna opinia o rosyjskim realizmie jest również obecna, biorąc pod uwagę tradycje i osiągnięcia z przeszłości. Widoczne jest wyjście poza sam fakt procedur marketingowych i tak zwanego wykwalifikowanego konsumenta, ale w celu zminimalizowania kosztów życia i maksymalizacji prawdy. Uwidacznia się maksymalna uwaga i perswazja przeciwnej strony, przy użyciu moralnie silnych argumentów i osobisty przykład najkorzystniejszych sposobów zapobiegania i rozwiązywania ewentualnych problemów w badanym obszarze.

Słowa kluczowe: etyka marketingowa, nowoczesna Rosja, minimalizacja kłamstwa.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.18

Przesłano do redakcji: grudzień 2017 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r

SKUTECZNY MARKETING TREŚCI W ZINTEGROWANEJ KOMUNIKACJI MARKETINGOWEJ KLASTRA

Przedmiotem artykułu o charakterze badawczym jest istota i znaczenie koncepcji marketingu treści w zintegrowanej komunikacji marketingowej klastra. Podjęte w nim rozważania i formułowane wnioski oparto na wynikach badań empirycznych, analizie literatury przedmiotu i danych zastanych (metoda *desk research*). Praktyczne podejście do problemu badawczego poparto doświadczeniami i dobrymi praktykami klastrów w Polsce.

Artykuł składa się z trzech części. Przedstawiono w nich w sposób syntetyczny fundamentalne atrybuty zintegrowanej komunikacji marketingowej klastra, zalety tworzenia i rozpowszechniania wartościowych i angażujących treści, odpowiednio profilowanych pod względem potrzeb kluczowych interesariuszy klastra oraz aktywność Krajowych Klastrów Kluczowych w obszarze marketingu treści w środowisku Internetu. Wyniki badań wykazały, że rzetelnie przygotowane i rozpowszechniane treści spójne ze strategią rozwoju klastra, w tym jego strategią marketingową, mogą zachęcać do zapoznania się z jego ofertą rynkową i budowania z nim trwalszych relacji społeczno-biznesowych. Ta skuteczna forma dialogu klastra z jego kluczowymi interesariuszami, która zwiększa jakość i zasięg jego komunikacji marketingowej oraz buduje społeczność wokół jego marki, wymaga m.in. integracji kanałów *online* i *offline* oraz strategicznego myślenia w podejmowanych działaniach marketingowych. Z uwagi, że 3 spośród 36 standardów zarządzania klastrem w Polsce w znacznej mierze dotyczą marketingu treści, tym samym można przypuszczać, że stymulować będą one koordynatorów klastrów do skutecznego zarządzania treściami klastra, aby możliwe było uzyskanie satysfakcjonującego efektu.

Słowa kluczowe: klaster, zarządzanie, zintegrowana komunikacja marketingowa, marketing treści.

EFFICIENT CONTENT MARKETING IN INTEGRATED MARKETING COMMUNICATION OF CLUSTER

The subject of this research article is the meaning and significance of the content marketing concept in integrated marketing communication of clusters. The undertaken considerations and conclusions made within its scope have been based on the results of empirical research, literature review, and desk research. A practical approach to the research problem has been supported by experience and good practices of clusters in Poland. The article consists of 3 parts. It synthetically presents fundamental attributes of integrated marketing communication of clusters, advantages of creating and disseminating valuable and engaging content properly tailored to the needs of key cluster stakeholders, and the activity of Key National Clusters within content marketing in the Internet environment. The results of the research depict that carefully prepared and disseminated content, coherent with cluster development strategy, including its marketing strategy, can encourage to become acquainted with its market offer and build firm social and business relations with this cluster. This efficient form of dialogue between a cluster and its key stakeholders, which increases quality and scope of its marketing communication and builds society around its brand, requires, among others, integration of online and offline channels and strategic thinking in undertaken marketing activities. Owing to the fact that 3 of 36 standards of cluster management in Poland to a significant extent concern content marketing, it can be assumed that they will stimulate cluster coordinators to efficient content management of cluster, to obtain satisfying results in this area of their marketing activity.

Keywords: cluster, management, integrated marketing communications, content marketing.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.19

Tekst złożono do redakcji: styczeń 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: czerwiec 2018 r..

⁴ Dr Bogusław Bembenek, Katedra Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, Al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów; e-mail: bogdanb@prz.edu.pl
Bogusław Bembenek, PhD, Department of Entrepreneurship, Management and Eco-innovations, Faculty of Management, Rzeszów University of Technology, Al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów; e-mail: bogdanb@prz.edu.pl

ZRÓŻNICOWANIE ŁĄCZNEJ PRODUKTYWNOŚCI CZYNNIKÓW PRODUKCJI W POWIATACH WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Artykuł przedstawia zróżnicowanie łącznej produktywności czynników produkcji w powiatach województwa podkarpackiego. Celem artykułu jest oszacowanie łącznej produktywności czynników produkcji. Ponadto w artykule przedstawiono przestrzenne zróżnicowanie poziomu jak i dynamiki omawianej zmiennej. Okres analiz obejmował lata 2003–2014. W celu wyznaczenia łącznej produktywności czynników produkcji, autor dokonał dezagregacji PKB z poziomu wojewódzkiego na poziom powiatowy. Natomiast łączną produktywność czynników produkcji wyliczono opierając się o uprzednio zdezagregowaną wartość PKB na poziomie powiatowym oraz o neoklasyczną, potęgową, funkcję produkcji typu Cobb-Douglasa. Parametry funkcji produkcji zostały oszacowane w oparciu o uogólnioną metodę momentów (*generalized method of moments*). Z przeprowadzonych w artykule rozważań możemy wyciągnąć następujące wnioski. Najwyższe wartości zdezagregowanego PKB *per capita* notowane były w powiatach Rzeszowie, mieleckim, bieszczadzkim, stalowowolskim oraz tarnobrzeskim. Najniższe, jak na warunki województwa podkarpackiego, wartości zdezagregowanego PKB na mieszkańca występowały w powiatach: przemyskim, lubaczowskim, strzyżowskim, brzozowskim oraz przeworskim. Ponadto najwyższym poziomem łącznej produktywności czynników produkcji, w powiatach województwa podkarpackiego, charakteryzowały się powiaty grodzkie (Rzeszów, Krosno, Tarnobrzeg) oraz powiaty z dobrze rozwiniętym sektorem przemysłowym (stalowowolski, mielecki, dębicki, sanocki). Natomiast w latach 2003–2014 najniższe wartości łącznej produktywności czynników produkcji zostały odnotowane głównie w powiatach południowej oraz południowo-wschodniej części województwa podkarpackiego, do tej grupy powiatów zaliczyć można powiaty: przemyski, strzyżowski, brzozowski, lubaczowski i nizański.

Słowa kluczowe: TFP, stopa postępu technicznego, elastyczność wydajności pracy względem technicznego uzbrojenia pracy, przestrzenne zróżnicowanie TFP.

DIFFERENTIATION OF TOTAL PRODUCTIVITY OF PRODUCTION FACTORS IN DISTRICTS PODKARPACKIE VOIVODSHIP

The article presents an analysis of the diversification of the total factor productivity in districts of the Podkarpackie Voivodeship. The aim of the article is to estimate both the level and dynamics of the total factor productivity in this voivodeship. The analysis period included the years 2003–2014. In order to determine the total factor productivity, the author disaggregated GDP from the level of the voivodeship to the districts level. The total factor productivity was calculated based on the previously disaggregated value of GDP at the districts level and on the neoclassical, power, Cobb-Douglas production function. The parameters of the production function were estimated based on the generalized method of moments. From conducted analyses we can draw the following conclusions. The highest values of disaggregated GDP per capita were recorded in districts: Rzeszowie, mieleckim, bieszczadzkim, stalowowolskim and tarnobrzeskim. The lowest, as for the conditions of the Podkarpackie Voivodeship, the value of disaggregated GDP per capita occurred in districts przemyskim, lubaczowskim, strzyżowskim, brzozowskim and przeworskim. The highest level of total factor productivity was characteristic for town districts (Rzeszów, Krosno and Tarnobrzeg) and districts with well-developed service and industrial sectors. Farther, in the years 2003–2014 the lowest values of the total factor productivity were recorded mainly in the districts of the southern and south-eastern part of the Podkarpackie Voivodeship, to which districts count the districts przemyski, strzyżowski, brzozowski, lubaczowski and nizański.

Keywords: TFP, technical progress rate, flexibility of work efficiency in relation to technical equipment of work, spatial diversity of TFP.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.20

Przesłano do redakcji: kwiecień 2018 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

⁵ Mgr Monika Bolińska, Katedra Ekonomii Matematycznej, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński, ul. Prof. Stanisława Łojasiewicza 4, 30-348 Kraków; e-mail: monika.bolinska@doctoral.uj.edu.pl

Monika Bolińska, MA, Department of Mathematical Economics, Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University, ul. Professor Stanisława Łojasiewicza 4, 30-348 Kraków; E-mail: monika.bolinska@doctoral.uj.edu.pl

TIME AND MEANING. ALFRED SCHUTZ'S CONCEPT OF INTERSUBJECTIVITY AND ITS COGNITIVE COROLLARIES

Why Alfred Schutz's legacy influenced so much social theory, remaining much less known in the world of philosophy, and phenomenology in particular? The paper tries to show its importance for the phenomenological tradition, pointing to its relevance for such philosophical problems as understanding of the phenomenological reduction, self-evidence, the reproach of psychologism, constitution of meanings and realism vs. idealism in phenomenology. Highlighting Husserl's high esteem for Schutz, it departs from the historical background of Schutz's reflection (the Austrian school of law and economy, neo-kantianism of the Marburg and the Baden school and its influence on Max Weber, Husserl's dispute with psychologism) in order to show, on the example of "The Phenomenology of the Social World", how Schutz finds his way from the solipsistic trap, finding a solution of the self-evidence problem by means of providing a description of the pre-reflexive and of the reflexive side of the time structure, inherent in the process of the social constitution of meaning.

The text proceeds by delineating historical background of Schutz's reflection: first of the inspiration of his philosophy by legal and economic theories, then of his engagement in the discussion on grounding the humanities, of Max Weber's position in this discussion, constituting a point of departure for Schutz, and, finally, of Schutz's relation to the basic issues of phenomenology, comprised in the question of psychologism. After this introduction Schutz's project turns out to be a reconstruction of processual self-evidence, realized in co-existence of various streams of consciousness, in a way congenial to Heidegger's "Time and Being".

Keywords: phenomenology, neo-kantianism, social theory, Alfred Schutz, Edmund Husserl, Max Weber.

CZAS I SENS. POJĘCIE INTERSUBIEKTYWNOŚCI ALFREDA SCHUTZA I JEGO ISTOTNOŚĆ EPISTEMOLOGICZNA

Dlaczego dziedzictwo Alfreda Schutza w tak znacznej mierze wpłynęło na teorię społeczną, pozostając zarazem stosunkowo mało znane w świecie filozofii, a zwłaszcza fenomenologii? Artykuł próbuje wykazać jego znaczenie dla tradycji fenomenologicznej, wskazując na istotność koncepcji Schutza dla takich problemów filozoficznych, jak rozumienie redukcji fenomenologicznej, oczywistość, zarzut psychologizmu, konstytuowanie się sensu i opozycja pomiędzy realizmem i idealizmem w fenomenologii. Podkreślając znaczenie, jakie myśli Schutza przypisywał Edmund Husserl, wychodzi on od historycznego tła refleksji Schutza (austriacka szkoła prawa i ekonomii, neokantyzm szkoły marburskiej i badeńskiej oraz jej wpływ na Maxa Webera, polemika Husserla z psychologizmem) by wykazać, na przykładzie „Fenomenologii świata społecznego”, jak Schutz unika pułapki solipsystycznej, rozwiązując problem oczywistości za pomocą opisu przedrefleksyjnego i refleksyjnego aspektu czasowej struktury doświadczenia, wpisanej w proces społecznego konstytuowania się sensu.

Analiza rozpoczyna się od nakreślenia historycznego tła refleksji Schutza, przechodząc od inspiracji teoriami prawnymi i ekonomicznymi, poprzez zaangażowanie w dyskusję o uzasadnieniu nauk humanistycznych i stanowisko, jakie zajął w niej Max Weber, stanowiące dla Schutza punkt wyjścia, do odniesienia Schutza do podstawowych kwestii fenomenologii, streszczających się w zarzucie psychologizmu. Po tym wstępie refleksja Schutza okazuje się być rekonstrukcją oczywistości poznawczej pojętej jako proces, realizującej się we współlistnieniu różnych strumieni świadomości, konkurującą poniekąd z *Byciem i czasem* Heideggera.

Słowa kluczowe: fenomenologia, neokantyzm, teoria społeczna, Alfred Schutz, Edmund Husserl, Max Weber.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.21

Przesłano do redakcji: styczeń 2018 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

⁶ Dr Marek Chojnacki, e-mail: mchojnacki@go2.pl

CZYNNIKI POZAPŁACOWE MOTYWUJĄCE DO PRACY OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W ŚWIETLE BADAŃ KWESTIONARIUSZOWYCH⁹

Aktywność zawodową osób niepełnosprawnych w Polsce determinuje wiele czynników. W przypadku tej grupy uczestników rynku pracy wydaje się, że w odróżnieniu od osób pełnosprawnych, większe znaczenie mogą mieć czynniki pozapłacowe. Identyfikację czynników wpływających na poziom aktywności osób niepełnosprawnych na rynku pracy w Polsce można przeprowadzić na trzech płaszczyznach. Pierwsza dotyczy jednostki, a zatem osoby niepełnosprawnej, która podejmuje decyzję o byciu aktywną bądź bierną zawodowo; druga – instytucji wspierających i koordynujących działania skierowane do osób z niepełnosprawnością; a trzecia relacji rząd – pracodawca, który jest skłonny zatrudnić osobę z niepełnosprawnością. Celem artykułu jest wskazanie czynników motywujących osoby z niepełnosprawnością do pracy w Polsce, a także wskazanie zależności pomiędzy tymi czynnikami a cechami społeczno-demograficznymi osób niepełnosprawnych (tj. płeć, wiek, miejsce zamieszkania (miasto/wieś), wykształcenie, liczba mieszkańców w miejscu zamieszkania, czas orzeczenia o niepełnosprawności i stopień niepełnosprawności). Zaprezentowana w artykule analiza została oparta o wyniki badań kwestionariuszowych przeprowadzonych na losowej próbie 223 członków portali społecznościowych osób z niepełnosprawnością. Przeprowadzone badania pokazują, że czynnikami najbardziej motywującymi osoby niepełnosprawne do podjęcia pracy są głównie czynniki pozapłacowe tj.: dostosowanie stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej, pewność zatrudnienia, dobra atmosfera, elastyczny czas pracy, niski poziom stresu i jasne zadania do wykonania. Badanie kwestionariuszowe pokazało również, że istnieje statystycznie istotna zależność między czynnikami motywującymi osoby niepełnosprawne do podjęcia zatrudnienia a cechami społeczno-demograficznymi niepełnosprawnych. W artykule przeprowadzono analizy korelacji między cechami społeczno-demograficznymi badanych respondentów a trzema czynnikami najbardziej motywującymi osoby niepełnosprawne do podjęcia pracy tj. dostosowaniem stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej, pewnością zatrudnienia oraz dobrą atmosferą w pracy.

Słowa kluczowe: niepełnosprawność, motywacja, zatrudnienie.

IN-WORK FACTORS MOTIVATING DISABLED PEOPLE TO WORK, IN THE LIGHT OF QUESTIONNAIRE RESEARCH

The purpose of this article is to identify factors motivating people with disabilities to work in Poland, as well as to indicate the relationship between these factors and socio-demographic characteristics of disabled people (i.e. sex, age, the place of residence (city / village), education, the number of residents in the place of residence, the time of disability and the degree of disability). The analysis presented in the article was based on the results of questionnaire research conducted on the random attempt of 223 members of social networks of people with disabilities. The conducted research shows that the most motivating factors for people with disabilities to take up work are mainly non-wage factors, i.e. adapting the workplace to the needs of the disabled, the security of employment, the good atmosphere, the flexible working hours, the low stress level and clear tasks to do. The questionnaire research also showed that there is a statistically significant relationship between factors motivating people with disabilities to take up employment, and socio-demographic characteristics of the disabled. The article analyzes the correlation between socio-demographic features of respondents and the three most motivating factors for people with disabilities to take up work, i.e. adapting the workplace to the needs of the disabled, the security of employment and the good atmosphere at work.

Keywords: disability, motivation, employment.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.22

Przesłano do redakcji: grudzień 2017 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

⁷ Dr Bogusława Dobrowolska, Katedra Statystyki Ekonomicznej i Społecznej, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Uniwersytet Łódzki, ul. Rewolucji 1905 r. nr 41/43, 90-214 Łódź; e-mail: boguslawa.dobrowolska@uni.lodz.pl.

Bogusława Dobrowolska, PhD, Department of Economic and Social Statistics, Faculty of Economy and Sociology, University of Lodz, ul. Rewolucji 1905 r. nr 41/43, 90-214 Łódź; e-mail: boguslawa.dobrowolska@uni.lodz.pl.

⁸ Dr hab. Edyta Gwarda-Gruszczyńska, Katedra Zarządzania, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki, ul. Matejki 22/26, 90-237 Łódź; e-mail: edyta.gwarda@uni.lodz.pl.

Edyta Gwarda-Gruszczyńska, DSc, PhD, Department of Management, Faculty of Management, University of Lodz, ul. Matejki 22/26, 90-237 Łódź; e-mail: edyta.gwarda@uni.lodz.pl.

⁹ Treści wyrażone w artykule są opiniami autorki/ek i nie przedstawiają stanowiska organów Narodowego Banku Polskiego.

Projekt pt. Forum Dyskusyjne – Pomiar i ocena zjawisk ekonomicznych i społecznych (MASEP2017) realizowany jest z Narodowym Bankiem Polskim w ramach edukacji ekonomicznej.

ANALIZA I OCENA ZRÓŻNICOWANIA REGIONALNEGO ZMIENNYCH INFRASTRUKTURY I ŚRODOWISKA POWIATÓW POLSKI WSCHODNIEJ

Ocena zróżnicowania infrastruktury i środowiska powiatów dokonana została za pomocą wskaźnika syntetycznego. Celem artykułu jest indykacja potencjału miary syntetycznej w procesie oceny przestrzennych dysproporcji infrastruktury i środowiska 101 powiatów Polski Wschodniej na podstawie wybranych zmiennych pozyskanych z Bazy Danych Lokalnych GUS dla 2010, 2013, 2016 r. Zróżnicowany rozwój poszczególnych regionów stanowi naturalny problem państw. Jest on zjawiskiem złożonym, trudnym do jednoznacznej oceny. Wynika to ze ograniczonego dostępu do szczegółowych danych. Bardzo istotne dla rozwoju jest wyznaczenie czynników mogących stanowić endogeniczny potencjał rozwojowy, a także czynników egzogenicznych wspierających ten rozwój. Zróżnicowanie w potencjale rozwojowym powiatów wynika z środowiska naturalnego oraz ładu infrastrukturalnego. Decydują one o możliwościach rozwoju inicjatyw gospodarczych oraz przestrzennym rozmieszczeniu, przyciąganiu kapitału, o warunkach życia mieszkańców i procesie rozwoju. Poziomą infrastrukturę oraz środowisko naturalne mogą kreować atrakcyjność bądź nieatrakcyjność regionu. Stanowią o szansach lub barierach rozwoju, szczególnie wsparte potencjałem finansowym stanowiącym o możliwościach inwestycyjnych jednostki. Miarę syntetyczną zbudowano w oparciu o metodę bezwzorcową wskazuje jako najlepszy powiat miasto Lublin, najsłabsze miasto Chełm i Krosno; w przypadku miary opartej na odległości w rzeczywistej przestrzeni z metryką euklidesową najlepsze to kielecki, miasto Lublin, najsłabszy zambrowski. Infrastruktura i środowisko mogą stanowić o przewadze konkurencyjnej jednostki, o zróżnicowaniu regionu, tworzeniu szans lub barier rozwoju.

Słowa kluczowe: infrastruktura, środowisko, powiat, miara syntetyczna.

AN ANALYSIS AND EVALUATION OF REGIONAL DIFFERENTIATION OF VARIOUS INFRASTRUCTURE AND ENVIRONMENT OF EASTERN POLAND

An assessment of the diversity of infrastructure and environment of poviats was made using the synthetic indicator. The aim of the article is to indicate the potential of a synthetic measure in the assessment of spatial disproportions in infrastructure and the environment of 101 poviats of Eastern Poland on the basis of selected variables acquired from the CSO Local Data Base for 2010, 2013, 2016. The varied development of individual regions is a natural problem for states. It is a complex phenomenon, difficult to evaluate unequivocally. This is due to a limited access to detailed data. It is very important for the development to determine factors that may constitute endogenous developmental potential, as well as exogenous factors that support this development. Diversification in development potential of poviats results from the natural environment and infrastructural order. They determine the possibilities of developing economic initiatives and spatial distribution, attracting capital, living conditions of citizens and the development process. The level of infrastructure and the natural environment may create the attractiveness or unattractiveness of the region. They constitute opportunities or barriers to development, especially supported by the financial potential that determines the investment possibilities of the individual. The synthetic measure based on the model indicates the best poviat the city of Lublin, the weakest city of Chełm and Krosno; in the case of a measure based on the distance in the real space with the Euclidean metric, the best is Kielce, the city of Lublin, the poorest of Zambrów. Infrastructure and the environment can be a competitive advantage of the individual, the diversity of the region, creating opportunities or barriers to development.

Keywords: infrastructure, environment, poviat, synthetic measure.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.23

Przesłano do redakcji: kwiecień 2018 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

¹⁰ Paweł Dziekański, doktor nauk ekonomicznych, Instytut Prawa, Ekonomii i Administracji, Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Paweł Dziekański, PhD in economics, Institute of Law, Economics and Administration, Faculty of Law, Administration and Management, The Jan Kochanowski University in Kielce

PROCES ROZBUDOWY ŚRÓDZIEMNOMORSKICH SIŁ EKSPEDYCYJNYCH (MEDITERRANEAN EXPEDITIONARY FORCE) W 1915 ROKU

Kampania dardanejska miała stanowić krótki epizod i przynieść znaczne strategiczne korzyści dla Ententy. Spodziewano się, że wykorzystanie wojsk lądowych stanie się jedynie ostatecznością, w przypadku gdyby okrętom nie udało się przebić na Morze Marmara. Okazało się jednak, że zamiast roli pomocniczej, wojska lądowe musiały przeprowadzić pierwszą w nowoczesnej wojnie operację desantową na bronione wybrzeże. Choć udało się zająć plaże, to nie osiągnięto decydującego sukcesu, a sama kampania zamiast krótkiej ekspedycji przekształciła się w wielomiesięczne walki pozycyjne. Początkowo siły MEF składały się jedynie z 5 dywizji piechoty. Z czasem ich liczba systematycznie wzrastała, by na przełomie sierpnia/września 1915 roku osiągnąć liczbę 15 dywizji zgrupowanych w czterech korpusach armijnych.

Kolejne wzmocnienia kierowano w ten rejon stosunkowo przypadkowo, i wynikało to z pojawiających się możliwości niż wcześniejszego planowania. W rezultacie wzmocnienia docierały pojedynczymi dywizjami, które rzucano do walki i szybko wyczerpywano ich efektywną zdolność bojową. Gdy wyciągnięto wnioski z tego działania, i MEF wzmocniono znacznie większymi siłami, pozwalającymi na przeprowadzenie zakrojonej na szeroką skalę ofensywy. Popelniono kardynalne błędy w doborze wyższej kadry dowódczej oraz ponownie nie przygotowano natychmiastowych uzupełnień oraz rezerw operacyjnych. Brak planowości oraz chaos w zakresie rozbudowy potencjału MEF stanowił jeden z czynników, który ostatecznie zakończył się klęską całej kampanii.

Słowa kluczowe: Kampania gallipolijska, Dardanele, Armia Brytyjska, I wojna światowa.

THE PROCESS OF EXPANSION OF THE MEDITERRANEAN EXPEDITIONARY FORCE (MEDITERRANEAN EXPEDITIONARY FORCE) IN 1915

The Dardanelles campaign was intended as to be a short episode and brought significant strategic benefits to the Entente. It was expected that the use of ground troops would be only the last resort, in case the warships failed to break through to the Sea of Marmara. It turned out, however, that instead of an auxiliary role, the land forces had to carry out the first in the modern warfare landing operation on the defended coast. Although they managed to capture the beaches, they failed to occupy the crucial objectives. The campaign instead of a short expedition was transformed into a multi-month position fight. Initially, the MEF forces consisted of only 5 infantry divisions. With time, their number systematically increased, and between August and September it reached the number of 15 divisions grouped in four army corps.

Reinforcements were directed to this area of operations circumstantially, mostly due to the emerging possibilities than earlier planned. As a result, the additional divisions were thrown into battle and quickly their effective combat capability were diminished. After a few months, the conclusions were drawn from these actions, and the MEF was strengthened by a much greater force, allowing it to conduct a wide-scale offensive. But other cardinal errors were made, primarily in the selection of senior command staff. Moreover, immediate replenishments and operational reserves were again not prepared. Lack of planning and chaos in the development of MEF's potential was one of the key factors that finally ended in the failure of the entire campaign.

Keywords: Gallipoli Campaign, Dardanelles, British Army, World War I.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.24

Przesłano do redakcji: styczeń 2018 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

¹¹ Dr Paweł Korzeniowski, Instytut Historii, Uniwersytet Rzeszowski; e-mail: korzeniowski.p@gmail.com
Paweł Korzeniowski, PhD, Institute of History, University of Rzeszów; e-mail: korzeniowski.p@gmail.com

PRZESTRZENNE ZRÓŻNICOWANIE BEZROBOCIA WE WŁOSKICH REGIONACH

Celem artykułu jest analiza przestrzennego zróżnicowania bezrobocia we włoskich regionach. W pracy ujęte są opisowe analizy przeciętnego PKB *per capita* i przeciętnych stóp bezrobocia oraz analiza skupień. Badania przeprowadzono w oparciu o dane z Urzędu Statystycznego Włoch (Istituto Centrale di Statistica ISTAT) i ze względu na dostępność odpowiednich danych obejmuje lata 1998-2015. Ponadto w artykule wykorzystano prosty model teoretyczny dotyczący kształtowania się przyrostu stóp bezrobocia, w którym to owe przyrosty w kolejnych latach oraz regionach zależą od stóp wzrostu PKB *per capita* oraz stóp procentowych z roku poprzedniego. Do oszacowania parametrów modelu zastosowano klasyczną metodę najmniejszych kwadratów z wykorzystaniem procedury *fixed effect*. Wyniki analizy dotyczącej przestrzennego zróżnicowania bezrobocia we włoskich regionach pokazują, że bezrobocie we Włoszech odznacza się dużym przestrzennym zróżnicowaniem. Regiony Południowych Włoch odznaczają się dużo większym bezrobociem, niż regiony należące do Północnych czy Środkowych Włoch. Skład grup kwartylowych dotyczących PKB na mieszkańca oraz stopy bezrobocia w analizowanym okresie charakteryzują się stabilnością, zauważyć można również, że regiony z południa Włoch zawsze tworzą pierwszą lub drugą grupę kwartylową. Ponadto badania pokazują, że przyrosty stóp bezrobocia we włoskich regionach wynikają ze stopy wzrostu PKB *per capita* oraz stopy bezrobocia, a przyrost ten jest objaśniany przez stopę wzrostu PKB oraz stopy bezrobocia z okresu poprzedniego w około 70 procentach.

Słowa kluczowe: rynek pracy, analiza regionalna, PKB *per capita*, Włochy.

SPATIAL DIVERSITY OF UNEMPLOYMENT IN THE ITALIAN REGIONS

The aim of the article is to analyze the spatial diversity of unemployment in Italian regions. The work includes descriptive analyzes of average GDP per capita and average unemployment rates in Italy and cluster analysis. The research was based on data from the Statistical Office of Italy (Istituto Centrale di Statistica – ISTAT) and due to the availability of relevant data, this article covers the period 1998-2015. The article uses a basics of a theoretical model concerning the growth of unemployment rates. In a simple theoretical model, increases in unemployment rates in subsequent years and regions depend on the GDP growth rates per capita and interest rates from the previous year. To estimate the parameters of the model, the classic method of least squares using the *fixed effect* procedure was applied. The results of spatial diversity analysis of unemployment in Italian regions show that unemployment in Italy is characterized by a large spatial diversity. The regions of southern Italy were characterized by much higher unemployment than the regions located in the north or Central Italy. The composition of quartile groups in Italian regions is characterized by stability. In addition, research shows that increases in unemployment rates in Italian regions result from the GDP growth rate per capita and the unemployment rate from the previous year.

Keywords: labor market, regional analysis, GDP *per capita*, Italy.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.25

Przesłano do redakcji: kwiecień 2018 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

¹² Anna Kowalczyk, doktorantka Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie; e-mail: anna.kowalczyk7873@gmail.com.
Anna Kowalczyk, PhD student at the Jagiellonian University in Krakow; e-mail: anna.kowalczyk7873@gmail.com.

USTAWA ANTYLICHWIARSKA A ZMIANY NA RYNKU INSTYTUCJI POŻYCZKOWYCH – WYBRANE ZAGADNIENIA (część 1)

Artykuł prezentuje analizę skutków wejścia w życie art. 7 pkt 4 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym i niektórych innych ustaw. Deklarowanym *ratio legis* tej zmiany było wprowadzenie limitu opłat tzw. windykacyjnych (art. 33a u.k.k.) i tym samym zwiększenie poziomu ochrony konsumentów korzystających z usług instytucji finansowych udzielających pożyczek pozabankowych. Instytucje pożyczkowe przed wejściem w życie wspomnianego art. 33a u.k.k. na podstawie art. 30 ust. 1 pkt 11 u.k.k. odwołującego się do zasady swobody umów pobierały od konsumentów opłaty i prowizje z tytułu zaległości w spłacie pożyczki w wysokości najczęściej znacznie przekraczającej realne koszty windykacyjne. Co więcej, powołany przepis art. 30 ust. 1 pkt 11 u.k.k. nie chronił też konsumentów przed obchodzeniem przez instytucje pożyczkowe przepisów o maksymalnych odsetkach za opóźnienie (481 § 2¹ k.c.).

Wprowadzony limit opłat windykacyjnych zniwelował asymetrię między stronami umów o pozabankowe pożyczki. Dodatkowo konsumenci w przypadku wszczęcia przez instytucje pożyczkowe postępowań sądowych lub pozasądowych o zaległe należności zyskali pewność co do prawa w zakresie ujednoczenia wykładni przepisów dotyczących wysokości opłat z tytułu dochodzonych należności.

Ocena skutków wejścia w życie z dniem 11 marca 2016 r. art. 33a u.k.k. przeprowadzona została przy wykorzystaniu metody badawczej tzw. kompletu normatywnego i ujęta w dwóch artykułach.

Niniejszy artykuł stanowi pierwszą część omówienia określonej problematyki badawczej i obejmuje omówienie głównych motywów wprowadzenia ograniczeń w zakresie pobierania opłat windykacyjnych oraz inicjatorów tych zmian. Oszacowano korzyści i ewentualne koszty, jakie poniosą poszczególne podmioty stosujące wspomniany przepis, w tym przede wszystkim konsumenci oraz instytucje pożyczkowe.

Słowa kluczowe: limit opłat windykacyjnych, zaległości w spłacie pożyczki, instytucje pożyczkowe, konsumenci.

THE ACT COMMONLY KNOWN AS ANTI-USURY VS CHANGES ON LENDING COMPANIES MARKET – SELECTED ISSUES (part 1)

The article presents an analysis of the effects of the entry into force of art. 7 point 4 of the Act of 5 August 2015 amending the Act on supervision of the financial market and certain other acts. The declared *ratio legis* of this change was the introduction of a limit on the so-called debt collection (art. 33a u.k.k.) and thus increasing the level of protection for consumers using the services of financial institutions providing non-bank loans. Loan institutions before the entry into force of the aforementioned art. 33a u.k.k. based on art. 30 para. 1 point 11 u.k.k. referring to the principle of freedom of contract, they collected from consumers fees and commissions for arrears in loan repayment in the amount usually exceeding the real debt collection costs. What's more, the established provision of art. 30 para. 1 point 11 u.k.k. it also did not protect consumers from circumventing the maximum interest rates for delay by loan institutions (481 § 2¹ k.c.).

The introduced debt collection limit offsets the asymmetry between parties to non-bank loan agreements. In addition, consumers in the event of loan institutions initiating court or out-of-court proceedings for overdue receivables have gained legal certainty in harmonizing the interpretation of the provisions on the amount of fees for claimed receivables. Assessment of the effects of the entry into force on 11 March 2016 art. 33a u. k.k. was carried out using the so-called research method normative set.

The paper is a first part of presentation of the main motives for introducing restrictions in the collection of debt collection fees and the initiators of these changes. Benefits and possible costs incurred by individual entities applying this provision were estimated, including primarily consumers and loan institutions.

Keywords: the limit of debt collection fees, arrears in loan repayment, loan institutions, consumers.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.26

Przesłano do redakcji: maj 2018 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

¹³ Autor do korespondencji: dr Katarzyna Kurzeпа-Dedo, Katedra Nauk o Administracji, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, ul. H. Sucharskiego 2, 35-225 Rzeszów; kkurzeпа@wsiz.rzeszow.pl

Corresponding author: Katarzyna Kurzeпа-Dedo, PhD, Department of Administration Studies, University of Information Technology and Management in Rzeszow, ul. H. Sucharskiego 2, 35-225 Rzeszów

¹⁴ dr Agata Gemzik-Salwach, Katedra Finansów, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, ul. H. Sucharskiego 2, 35-225 Rzeszów; e-mail: agemzik@wsiz.rzeszow.pl

Agata Gemzik-Salwach, PhD, Department of Finance, University of Information Technology and Management in Rzeszow, ul. H. Sucharskiego 2, 35-225 Rzeszów; e-mail: agemzik@wsiz.rzeszow.pl

FACTORS BEHIND THE INNOVATION PERFORMANCE IN THE EUROPEAN REGIONS

Abstract: Identification of the factors that shape the effectiveness of innovation activities is important for promoting regional development. The paper aims at evaluation of determinants of innovation performance in the European regions. In order to investigate this issue we apply a fixed effects regression model on a 5-year longitudinal dataset of 190 European regions. We explore four groups of determinants of innovation performance: technological innovation capital, non-technological innovation capital, human capital and network capital of regions. In order to assess regional innovation performance we use a variable measuring the relative ability of firms to generate revenues from sales of product or process innovations. The results of analysis indicate that all examined forms of regional innovation capital exert positive and statistically significant impact on innovation performance, except human capital for which our evidence seems ambiguous. The strongest impact on the relative ability to generate revenues from sales of innovations seems to be exerted by the technological innovation capital (measured by intensity of public sector R&D expenditures), closely followed by non-technological innovation capital (measured by the non-R&D innovation expenditures in firms). Our results also demonstrate a somewhat weaker, positive influence of collaboration on innovative activities (used as a proxy of network capital) on the aforementioned firms' revenues. Surprisingly, human capital (measured by the share of population aged 25-64 with tertiary education attainment) turned out to have positive but statistically insignificant impact on innovation performance.

Keywords: R&D expenditures, technological capital, non-R&D expenditures, human capital, network capital, effectiveness.

CZYNNIKI DETERMINUJĄCE EFEKTYWNOŚĆ DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ W EUROPEJSKICH REGIONACH

Identyfikacja czynników kształtujących efektywność działalności innowacyjnej jest istotna dla wyznaczania kierunków wsparcia rozwoju regionalnego. Celem artykułu jest określenie determinant efektywności działalności innowacyjnej w europejskich regionach. Do analizy wytyczonego problemu badawczego wykorzystano model regresji panelowej z efektami stałymi, bazując na danych panelowych dla 190 europejskich regionów dla 5 wybranych lat z okresu 2007–2016. Analizie poddano cztery grupy czynników determinujących efektywność działalności innowacyjnej: technologiczny kapitał innowacyjny, nietechnologiczny kapitał innowacyjny, kapitał ludzki oraz kapitał sieci w regionach. Jako miarę efektywności działalności innowacyjnej przyjęto zmienną określającą relatywną zdolność do osiągnięcia przez przedsiębiorstwa przychodów ze sprzedaży innowacji produktowych lub procesowych. Przeprowadzone analizy wykazały, że wszystkie badane grupy kapitału innowacyjnego regionu wykazały pozytywny i statystycznie istotny wpływ na efektywność działalności innowacyjnej, poza kapitałem ludzkim, którego wpływ okazał się być niejednoznaczny. Najsilniejszy wpływ na relatywną zdolność do generowania przychodów z innowacji przez przedsiębiorstwa wywierał technologiczny kapitał innowacyjny (mierzony wskaźnikiem intensywności publicznych nakładów na B+R), zaś niemal równie silny wpływ odnotował nietechnologiczny kapitał innowacyjny (mierzony nakładami na działalność innowacyjną z wyłączeniem nakładów na B+R w przedsiębiorstwach). Badania wykazały również pozytywne i statystycznie istotne, chociaż trochę słabsze oddziaływanie współpracy w zakresie działalności innowacyjnej (określającej kapitał sieci) na wskazane przychody. Nieoczekiwanie, kapitał ludzki (mierzony jako udział osób w wieku 25–64 lat z wykształceniem wyższym w całej populacji) okazał się być determinantą pozytywną, ale nieistotną statystycznie.

Słowa kluczowe: nakłady na B+R, kapitał technologiczny, nakłady na innowacje poza B+R, kapitał ludzki, kapitał sieci, efektywność.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.27

Przesłano do redakcji: luty 2018 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

¹⁵ Autor do korespondencji: dr Anna Matras-Bolibok, Katedra Ekonomii i Agrobiznesu, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, ul. Akademicka 13, 20-950 Lublin; tel. (81) 461-00-61, int. 28; e-mail: anna.matras@up.lublin.pl.

Corresponding author: Anna Matras-Bolibok, Phd, Department of Economics and Agribusiness, University of Life Sciences in Lublin, ul. Akademicka 13, 20-950 Lublin; tel. (81) 461-00-61, int. 28; e-mail: anna.matras@up.lublin.pl.

¹⁶ Dr hab. Tomasz Kijek, Katedra Zarządzania Jakością i Wiedzą, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Plac Marii Curie-Skłodowskiej 5, 20-031 Lublin; e-mail: tomasz.kijek@poczta.umcs.lublin.pl.

Tomasz Kijek, DSc, PhD, Department of Quality and Knowledge Management, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Plac Maria Curie-Skłodowskiej 5, 20-031 Lublin; e-mail: tomasz.kijek@poczta.umcs.lublin.pl.

ANALIZA CZYNNIKÓW MAJĄCYCH WPLYW NA WYBÓR LEKÓW

Umiejętne stosowanie instrumentów zarządzania jakością jest bardzo ważne w przypadku przeprowadzania różnego typu analiz. Instrumenty te, do których zalicza się między innymi narzędzia, metody zarządzania jakością wykorzystywane mogą być nie tylko podczas analizy problemów z branży produkcyjnej, ale również z branży usługowej. Ich główną zaletą jest prostota. Nie trzeba mieć specjalistycznego przygotowania, aby je stosować. Umiejętne ich zastosowanie zwiększa prawdopodobieństwo osiągnięcia celu. Celem tym jest często satysfakcja klienta. Tak więc instrumenty zarządzania jakością stają się nieskomplikowanym sposobem rozwoju organizacji. Dotyczy to również branży farmaceutycznej. W przypadku produktów farmaceutycznych, od których zależy zdrowie i życie człowieka, warto zwrócić uwagę na satysfakcję klientów. Konsument pragnie za niską cenę, kupić lek skuteczny i dobrej jakości. Specyfika odróżniająca tę sytuację od innych branż jest taka, że podczas zakupu leków wydawanych na receptę wybór konsumenta jest znacznie ograniczony, ponieważ zależy on od lekarza. Tym bardziej celowe wydaje się badanie czynników wpływających na zakup leków. Prezentowany artykuł zawiera wyniki takich badań. Są to wnioski z badań ankietowych dotyczących wpływu czynników zewnętrznych na wybór leków farmaceutycznych przez potencjalnego konsumenta. Badania ankietowe przeprowadzono wśród 280 pacjentów rzeszowskiego szpitala. Podczas analiz posłużono się diagramem Ishikawy oraz mapą myśli. Uzyskane wyniki wskazują jak duży wpływ na zakup leku ma jego cena oraz jak ważna jest znajomość instrumentów zarządzania jakością oraz umiejętne ich stosowanie w rozwiązywaniu różnorodnych problemów.

Słowa kluczowe: instrumenty zarządzania jakością, apteka, mapa myśli, diagram Ishikawy.

AN ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING THE CHOICE OF MEDICINES

Skillful use of quality management instruments is very important in case of different types of analyzes. These instruments, which include, among others, tools, quality management methods can be used not only during the analysis of problems in the manufacturing industry, but also from the service industry. Their main advantage is simplicity. You do not need to have specialized preparation to apply and achieve goals. Quality management instruments become an uncomplicated way of organizational development. This also applies to the pharmaceutical industry. In the case of pharmaceutical products which health and life depends on, it is worth paying attention to customer satisfaction. The consumer wants to buy an effective and good quality medicine for a reasonable price. The specificity of the industry shows that when buying the prescription the choice of the consumer is limited because it depends on the doctor. All the more sensible seems to be the study of factors affecting the purchase of medicines. The presented article contains the results of such research. These are the conclusions of the questionnaire survey on the impact of external factors on the choice of pharmaceutical drugs by a potential consumer. The survey was conducted among 280 patients of the Hospital in Rzeszow. During the analyzes, the Ishikawa diagram and the mind map were used. The obtained results show how important is the price of a medicine during its the purchase, and how important is the knowledge of quality management instruments and their skillful use in solving various problems.

Keywords: quality management instruments, pharmacy, mind map, Ishikawa diagram.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.28

Przesłano do redakcji: kwiecień 2018 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

¹⁷ Dr hab. inż. Andrzej Pacana, prof. PRZ, Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa, Katedra Technologii Maszyn i Inżynierii Produkcji, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów; e-mail: app@prz.edu.pl
Andrzej Pacana, DSc, PhD, Eng., Associate Professor, Faculty of Mechanical Engineering and Aeronautics, Department of Manufacturing Processes and Production Engineering, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów; e-mail: app@prz.edu.pl

¹⁸ Mgr inż. Dominika Siwec, mail: dominikasiwec@o2.pl
Dominika Siwec, MSc, Eng., mail: dominikasiwec@o2.pl

STARZENIE SIĘ LUDNOŚCI – PERSPEKTYWA LOKALNA²⁰

Postępujące starzenie się ludności determinuje zmiany społeczne i ekonomiczne. W literaturze przedmiotu ich charakter, przebieg i skutki najczęściej poddaje się analizie i ocenie w skali makro. Tymczasem zmiany demograficzne mają swoje istotne konsekwencje również w perspektywie lokalnych jednostek terytorialnych i stanowią wyzwanie dla działań władz lokalnych. Celem artykułu jest wskazanie szans i zagrożeń powodowanych postępującym starzeniem się ludności w perspektywie lokalnych jednostek terytorialnych. Ponadto, bazując na dokumentach strategicznych wybranych gmin w Polsce, autorka podjęła próbę odpowiedzi na pytanie czy, a jeżeli tak to na ile, władze lokalne są na takie konsekwencje przygotowane.

Artykuł przygotowano z wykorzystaniem następujących metod badawczych: analizy danych zastanych (*desk research*) oraz analizy treści zapisów strategii rozwoju wybranych polskich gmin.

Na podstawie wyników analizy treści strategii szesnastu pomorskich gmin stwierdzono, że władze lokalne dostrzegają zagrożenia związane ze starzeniem się ludności (głównie w sferze rynku pracy, opieki zdrowotnej i usług opiekuńczych), ale nie są na nie przygotowane. Większość podejmowanych działań to doraźne inicjatywy polegające na aktywizacji społecznej i kulturalnej osób starszych.

Brakuje strategicznych propozycji ukierunkowanych na „odmłodzenie” struktur wieku społeczności lokalnych, zmieniających lokalną gospodarkę przystosowując ją do zmniejszonego dostępu do zasobów pracy i zwiększonego popytu ze strony osób starszych, reorganizacji przestrzeni publicznej i inwestycji w tej przestrzeni – odpowiadających bieżącym i przyszłym wyzwaniom demograficznym.

Słowa kluczowe: starzenie się ludności, polityka wobec starzenia się, lokalne jednostki terytorialne.

POPULATION AGEING – LOCAL PERSPECTIVE

The population ageing determines social and economic changes. In the literature their character, course and effects are most often analyzed and assessed on a macro scale. Meanwhile, demographic changes have important consequences also in the perspective of local territorial units and constitute challenges for the actions of local authorities. The aim of the article is to indicate the opportunities and threats caused by the process of population ageing in the perspective of local territorial units. In addition, based on the strategic documents of selected Pomeranian communes, the author has attempted to answer if local authorities are prepared for such consequences.

The article was prepared with the use of the following research methods: desk research and content analysis of selected Pomeranian communes' development strategies.

Based on the results of the content analysis of sixteen Pomeranian communes' development strategies it was found that local authorities perceive threats related to the population aging (mainly in the labor market, health care and care services), but they are not prepared for them. Most of the actions undertaken by local authorities are ad hoc initiatives focused on social and cultural activation of older people. There are no strategic proposals aimed at “rejuvenating” the age structures of local communities, changing the local economy, adapting it to reduced access to labor resources and increased demand from older people, reorganization of public space and investment in this space – corresponding to the current and future demographic challenges.

Keywords: population ageing, policy towards ageing, local territorial units.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.29

Przesłano do redakcji: grudzień 2017 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

¹⁹ Dr inż. Anita Richert-Każmierska, Politechnika Gdańska Wydział Zarządzania i Ekonomii, 80-233 Gdańsk, ul. G. Narutowicza 11/12; e-mail: Anita.Richert@zie.pg.gda.pl.

Anita Richert-Każmierska, PhD, Eng., University of Gdańsk, Faculty of Management and Economics, 80-233 Gdańsk, ul. G. Narutowicza 11/12; e-mail: Anita.Richert@zie.pg.gda.pl.

²⁰ W artykule perspektywa lokalna oznacza najmniejszą lokalną jednostkę terytorialną w Polsce, tj. gminę.

KIERUNKI ATYPOWE: SZANSA CZY ŚLEPA ŚCIEŻKA?

Kierunki atypowe (unikatowe, makrokierunki itp.) zgodnie z deklaracjami ich twórców (zawartymi na przykład w raportach samooceny sporządzanych w związku z oceną jakości kształcenia przez Polską Komisję Akredytacyjną) tworzone są w związku z wyjątkowym charakterem zasobów kadrowych, unikalnymi badaniami naukowymi i powiązana z tymi badaniami infrastrukturą badawczą oraz oczekiwaniami pracodawców (ryнку pracy). Dostępne od niedawna dane o ekonomicznych losach absolwentów zarejestrowanych w ZUS (m.in. wynagrodzenia, czas poszukiwania pracy itp.) dają szansę na ocenę czy współpraca uczelni z pracodawcami jest faktem. Celem analiz jest weryfikacja hipotezy głoszącej, że studia na kierunkach atypowych nie są atutem na rynku pracy. Dla weryfikacji tej tezy wykorzystano dane o ekonomicznych losach absolwentów rocznika 2014. Dane te dotyczą szerokiego spektrum informacji związanych z wynagrodzeniami, czasem poszukiwania pracy, ewentualnego samozatrudnienia, zmian pracodawcy itd. Źródłem danych do analiz jest baza danych, z której generowane są raporty dotyczące ekonomicznych losów absolwentów. Analizie poddano absolwentów studiów II stopnia oraz studiów jednolitych magisterskich, którzy ukończyli studia w 2014 roku. Ponieważ z analiz wynika, że dostępne i publikowane dane dotyczą większości absolwentów, to wnioski z analiz mają znacząco większe znaczenie niż wnioski płynące z badań ankietowych. Pominięcie w analizach absolwentów studiów I stopnia wynika z tego, że znacząca ich część podejmuje studia II stopnia. Wyniki analiz wskazują, że tworzenie kierunków atypowych tylko w części przypadków odpowiadało na faktyczne zapotrzebowanie rynku pracy (pracodawców) co może potwierdzać tezę, że w części przypadków kierunki takie tworzone były w celu wykorzystania zasobów (głównie kadrowych) uczelni, a nie w odpowiedzi na realne potrzeby społeczeństwa i gospodarki. Wskazane jest pogłębienie analiz na przykład poprzez zestawienie wniosków płynących z oceny ekonomicznych losów absolwentów z ocenami jakości kształcenia dokonywanymi przez Polską Komisję Akredytacyjną.

Słowa kluczowe: kierunki unikatowe, wynagrodzenia, bezrobocie.

ATYPICAL FACULTIES: A CHANCE OR A DEAD END STREET?

According to what authors of the atypical faculties claim (for instance in reports on self-evaluating elaborated for the sake of rating of Polska Komisja Akredytacyjna) atypical faculties are benefiting from extraordinary human resources, unique scientific research and infrastructure dedicated for those researches as well as expectations of employers (labour market) at existing universities. This is the main reason to create such faculties (unique or macro faculties etc.). Data recently published by ZUS on post graduate performance of alumni (such as incomes, how long did it take to get employed etc.) is giving a chance to evaluate whether collaboration between universities and employers occurs. The aim of the analysis is verifying whether it is true that studying atypical faculties is not an advantage on the labor market. The database from which reports on post graduate performance of alumni are generated is the data source for this paper. In the study alumni of graduate studies and long cycle studies in 2014 are subject of the analysis. The findings of the study are pointing out that creating the atypical faculties is responding the needs of labor market (employers) only partially. This can also confirm that in some cases such faculties were created in order to benefit from the universities resources (mainly human resources) and not to respond the real socio-economic needs.

Keywords: Unique faculties, labor market, unemployment.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.30

Przesłano do redakcji: październik 2017 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

²¹ Dr hab. Marek Rocki, prof. SGH, Szkoła Główna Handlowa, 02-554 Warszawa, al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa; e-mail: roma@sgh.waw.pl.

Marek Rocki, DSc, PhD, Associate Professor, SGH Warsaw School of Economics, 02-554 Warszawa, al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa; e-mail: roma@sgh.waw.pl.

POSTAWY WSPÓŁCZESNEJ MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ WZGLĘDEM SYTUACJI KRYZYSOWEJ (Z WYKORZYSTANIEM SPRZĘTU RATOWNICZEGO)

W artykule została podjęta próba przybliżenia zagrożeń występujących przy uprawianiu żeglugi na morzu. Jednakże ze względu na wielorakość i różnorodność zagadnień opisujących bezpieczeństwo ludzi i objętość artykułu autorzy świadomie zrezygnowali z opisu wielu zagadnień i problemów około towarzyszących. Trudna sytuacja zazwyczaj pojawia się nieoczekiwanie i wymaga zmiany perspektywy w krótkim czasie. Zmiana ta wpływa na poczucie własnej wartości. Człowiek pozbywa się nadziei oraz złudzeń i wtedy pojawia się wyczerpanie psychiczne i fizyczne. W sytuacji kryzysowej występującej na morzu, gdy zagrożone jest życie i zdrowie człowieka podejmuje się działanie minimalizujące skutki zagrożeń. Na wszystkich statkach pasażerskich prowadzi się z pasażerami ćwiczebny trening z użyciem zbiorowych środków ratunkowych. Zgodnie z konwencją STCW (*International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers*) marynarze przechodzą szkolenie z obsługi środków ratunkowych. W pierwszej części zostały przedstawione podstawowe akty prawne regulujące badany problem ze szczególnym uwzględnieniem wyposażenia jednostek pływających w sprzęt ratowniczy. Kolejna część artykułu nie rozpatruje sytuacji destrukcyjnej w wyniku, której rozbitkowie znaleźli się w tratwie ratunkowej. Nie jest tematem opracowania opis katastrofy morskiej, a jedynie zachowanie ludzi, w tym szukanie przywódcy wśród ocalałych, przy braku etatowego dowódcy. Innowacyjnością artykułu jest zastosowanie „racji żywnościowych” będących na wyposażeniu tratwy ratunkowej w katastrofach humanitarnych wśród respondentów i ich ocena.

Słowa kluczowe: katastrofa, rozbitki, środki ratownicze, tratwa ratunkowa, behavior.

ATTITUDES OF A MODERN ACADEMIC YOUTH AT THE CRISIS SITUATION (WITH THE USE OF RESCUE EQUIPMENT)

This article is an attempt to approximate the dangers of maritime shipping. However, due to the multiform and diversity of issues that describe human security and also due to volume of the article, the authors consciously gave up the description of many issues and problems surrounding this topic. A difficult situation usually occurs unexpectedly and requires a change of perspective in a short time. This change affects self-esteem. One gets rid of hope and illusions and then feels mental and physical exhaustion. In a crisis situation occurring at sea, when a person's life and health are at risk actions are being undertaken to minimize the effects of threats. On all passenger ships demonstrations are being performed by the crew and volunteers among passengers. In accordance with the STCW (International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers) seamen should undergo the training of the operation of rescue measures. The first part presents basic legal acts dealing with the investigated problem with particular emphasis on the equipment of rescue vessels. The next part of the article doesn't focus on the destructive situation. A topic of this study is not a description of a sea catastrophe, but the behavior of people, including the search for a leader among the survivors, without a full-time commander. The innovation of the article is the application of "food rations" that are provided by the life raft in humanitarian disasters among respondents and their evaluation.

Keywords: catastrophe, castaway, lifeguard, life raft, behavior.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.31

Przesłano do redakcji: grudzień 2017 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

²² Dr Hanna Sommer, Katedra Nauk Humanistycznych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, Al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów; e-mail: hansom@prz.edu.pl.

Hanna Sommer, PhD, Department of Humanities, Faculty of Management, Rzeszów University of Technology, Al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów; e-mail: hansom@prz.edu.pl.

²³ Dr Hubert Sommer, **Katedra Historii i Teorii Wychowania**, Wydział Pedagogiczny, Uniwersytet Rzeszowski, ul. **ks. J. Jąłowego 24, 35-010 Rzeszów**; e-mail: hubsom@wp.pl.

Hubert Sommer, PhD, Department of History and Upbringing, Faculty of Pedagogy, Rzeszów University, ul. **ks. J. Jąłowego 24, 35-010 Rzeszów**; e-mail: hubsom@wp.pl.

²⁴ Dr inż. Grzegorz Zakrzewski, Akademia Pomorska w Słupsku, Wydział Nauk o Zarządzaniu i Bezpieczeństwie, Instytut Bezpieczeństwa Narodowego, ul. Arciszewskiego 22a, 76-200 Słupsk; e-mail: grzegorz.zakrzewski@apsl.edu.pl.

Grzegorz Zakrzewski, PhD, Eng., Pomeranian University in Słupsk, Faculty of Management Science and Security, Department of National University, ul. Arciszewskiego 22a, 76-200 Słupsk; e-mail: grzegorz.zakrzewski@apsl.edu.pl.

ANALIZA POZIOMU ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTW POLSKI Z UWZGLĘDNIENIEM DOKŁADNOŚCI DANYCH STATYSTYCZNYCH

Artykuł prezentuje rezultaty badań dotyczące oceny poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego województw Polski w wybranych aspektach tego rozwoju. Badaniami objęto lata 2005–2016. Porządkowania liniowego województw Polski dokonano za pomocą metody unitaryzacji zerowanej.

W pracy zwrócono uwagę także na ważny, lecz pomijany problem związany z dokładnością wykorzystywanych w badaniach danych statystycznych oraz oceną ich wpływu na obliczaną wartość miernika syntetycznego. Pozyskanie każdej wielkości statystycznej jest związane z większym lub mniejszym błędem wynikającym ze sposobu pomiaru takiej wielkości.

W naukach technicznych problem oceny dokładności wyników pomiarów został rozwiązany już w 1993 roku. Elementami wyniku pochodzącego z pomiarów są: wartość zmierzona oraz przedział niepewności wokół tej wielkości. Dokładność informacji statystycznej może być także utożsamiana z błędem bądź niepewnością pomiaru. Niepewność pomiaru jest zdefiniowana jako parametr związany z wynikiem pomiaru charakteryzujący rozrzut wartości, które można w uzasadniony sposób przypisać wielkości mierzonej. Takie podejście pozwala na wyznaczenie granic przedziału, który przy założonym prawdopodobieństwie zawiera nieznaną wartość prawdziwą mierzonej wielkości. Liczbową miarą niepewności pomiaru jest odchylenie standardowe.

W artykule przeprowadzono ocenę wpływu niepewności pomiaru zmiennych diagnostycznych na wartości miary syntetycznej. W tym celu zaproponowano sposób postępowania wykorzystujący metodę Monte Carlo. Uzyskane wyniki potwierdzają, że dokładność danych statystycznych może mieć wpływ na wyniki porządkowania liniowego województw Polski.

Słowa kluczowe: województwa Polski, miara syntetyczna, metoda unitaryzacji zerowanej, metoda Monte Carlo.

EVALUATION OF THE LEVEL OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF POLISH VOIVODSHIPS, TAKING INTO ACCOUNT ACCURACY OF STATISTICAL DATA

The article presents the results of research on the assessment of the level of socio-economic development of Polish voivodeships in selected aspects of this development. The study covered the period 2005-2016. Linear ordering Polish voivodeships was made using the zeroed unitarisation method. The work also draws attention to an important and disregarded problem connected with the accuracy of statistical information employed in research and the evaluation of their influence on calculated value of statistical measure. Obtaining each statistical value is connected with major or minor error arising from a method of its measurement.

In technical sciences the problem of accurate evaluation of measurements was solved in 1993. The constituents of a result taken from measurements are: measured value and uncertainty range around this value. In case of statistical data there is an analogous situation as in case of measurement data. The accuracy of statistical information can also be identified with an error of uncertainty of a measurement.

The uncertainty of measurement is defined as a parameter connected with the result of the measurement characterizing a scatter plot, which can be attributed justifiably to a measured value. This approach allows to set the limit of range, which by the assumed probability has an unknown real value. Quantitative uncertainty of measurement is a standard deviation. An assessment of the impact of uncertainty in the measurement of diagnostic variables on the value of a synthetic measure was also carried out. For this purpose, a procedure using the Monte Carlo method was proposed. The results indicate that the accuracy of statistical data may influence the results of the linear ordering of Polish voivodeships.

Keywords: voivodeships of Poland, synthetic measure, zeroed unitarisation method, Monte Carlo method.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.32

Przesłano do redakcji: kwiecień 2018 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

²⁵ Dr Małgorzata Stec, Wydział Ekonomii, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Ćwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów; e-mail: malgorzata.a.stec@gmail.com
Małgorzata Stec, PhD, Faculty of Economics, University of Rzeszów, ul. Ćwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów; e-mail: malgorzata.a.stec@gmail.com

THE AXIOLOGICAL STRENGTHENING OF ETHICS IN JÓZEF TISCHNER'S THOUGHTS

It seems that values dominated Tischner's thought, and the main issue that has been subject to reflection is an attempt to find the right choices from the ethical level and justification of actions. According to Tischner, values are strongly related to the human world, and moral imperatives refer only to the human world, not, for instance, to the animal world. The issue of meeting another human being is crucial in the philosophy of the Krakow philosopher because "axiological Self" has a different human being in their structure. The philosophy of Tischner is largely a result of reflection on the philosophy of dialogue.

The key purpose of this paper is a brief reflection on the world of values and ethical evaluations in the approach of Józef Tischner. The article is an attempt to approximate the basic concepts related to the ethics of the Krakow priest and philosopher. In the first part an origin of the word value, its borrowing from economic sciences and the key issues and questions related to this concept are briefly described. The next part presents Tischner's definition of ethics, which is slightly wider than the traditional approach. Next the key category of experiencing values as a meeting with another man and the key issues for Tischner's: "axiological Self" and "agathological Self" were described. The article ends with a short summary and Tischner's words "nobody can be good in loneliness and no one can be necessarily good".

Keywords: values, axiological Self, agathological Self, philosophy of meeting, Józef Tischner.

AKSJOLOGICZNE UGRUNTOWANIE ETYKI W MYŚLI JÓZEFA TISCHNERA

Wydaje się, że problematyka wartości zdominowała myśl Tischnera, a główne zagadnienia, które zostały poddane refleksji to próba odnalezienia właściwych wyborów z perspektywy płaszczyzny etycznej oraz uzasadniania działań. Zdaniem Tischnera wartości są mocno związane z ludzkim światem, a imperatywy moralne odnoszą jedynie do świata ludzi, nie zaś na przykład do świata zwierząt. To co kluczowe w filozofii krakowskiego filozofa to zagadnienie spotkania z drugim człowiekiem, ponieważ „*Ja aksjologiczne*” w swoją strukturę ma wpisane drugiego człowieka. Filozofia Tischnera w dużej mierze jest efektem refleksji nad filozofią dialogu.

Kluczowym celem tego opracowania to krótki namysł nad światem wartości i ocen etycznych w ujęciu Józefa Tischnera. Artykuł jest próbą przybliżenia podstawowych pojęć związanych z etyką krakowskiego księdza i filozofa. Opracowanie w pierwszej części pobieżnie opisuje pochodzenia słowa wartość, jego zapożyczenie z nauk ekonomicznych oraz kluczowe zagadnienia i pytania związane z tym pojęciem. W kolejnej części przybliżono tischnerowską definicję etyki, która jest nieco szersza niż ujęcie tradycyjne, dalej zaś opisano kluczową dla tego opracowania kategorię przeżycia wartości, jako spotkania z drugim człowiekiem oraz kluczowe dla Tischnera zagadnienia jak: „*ja aksjologiczne*” oraz „*ja agatologiczne*”.

Artykuł kończy krótkie podsumowanie i słowa Tischnera „nikt nie może być dobry w samotności i nikt nie może być dobry z konieczności”.

Słowa kluczowe: wartości, ja aksjologiczne, ja agatologiczne, filozofia spotkania, Józef Tischner.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.33

Przesłano do redakcji: kwiecień 2018 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

²⁶ Justyna Stecko, PhD, Assistant Professor, Rzeszów University of Technology, Faculty of Management, Department of Humanities, e-mail: jstecko@prz.edu.pl

BADANIE OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM – OGRANICZENIA I WYZWANIA ANALIZY DANYCH DLA NIEADMINISTRACYJNYCH PODZIAŁÓW REGIONU

Celem artykułu jest przedstawienie obszarów funkcjonalnych jako obiektów badań ilościowych. Ich powstanie było odpowiedzią na zapotrzebowania społeczności lokalnych na wspólne rozwiązywanie problemów. Analiza dokumentów strategicznych wskazała na kategorie badawcze ważne z punktu widzenia rozwoju tych obszarów. Przy pomocy zmiennej syntetycznej skonstruowano dla tych terenów wskaźnik atrakcyjności osiedleńczej. Artykuł jest próbą wskazania ograniczeń i wyzwań analizy danych dla nieadministracyjnych podziałów regionu.

Słowa kluczowe: strategia rozwoju, atrakcyjność osiedleńcza, zmienna syntetyczna, obszar funkcjonalny, kumulacja danych na poziomie NTS 5.

TESTING OF FUNCTIONAL AREAS IN OPOLSKIE VOIVODESHIP – LIMITATIONS AND CHALLENGES OF DATA ANALYSIS FOR NON-ADMINISTRATIVE REGION DISTRIBUTION

The aim of the article is to show functional areas as quantitative research objects. Their creation was a response to the needs of local communities to solve problems together. The analysis of strategic documents has pointed to research categories that are important for the development of these areas. With the aid of a synthetic variable, the indicator of settlement attractiveness was constructed for these areas. The article is an attempt to indicate the limitations and challenges of data analysis for non-administrative divisions of the region.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.34

Przesłano do redakcji: kwiecień 2018 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

²⁷ Autor do korespondencji: dr inż. Katarzyna Widera, Politechnika Opolska, Wydział Ekonomii i Zarządzania, Katedra Ekonomii, Finansów i Badań Regionalnych, 45-036 Opole ul. Luboszycka 7; e-mail: k.widera@po.opole.pl.

A corresponding author: Katarzyna Widera, PhD, Eng., Opole University of Technology, Faculty of Economics and Management, Department of Economics, Finance and Regional Research, 45-036 Opole, ul. Luboszycka 7; e-mail: k.widera@po.opole.pl.

INSTYTUCJONALNE UWARUNKOWANIA WYDŁUŻANIA OKRESU AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ²⁹

Wydłużanie okresu aktywności zawodowej to istotny kierunek polityki społecznej ostatnich lat. Determinuje to potrzebę prowadzenia badań nad uwarunkowaniami decyzji emerytalnych. Wyjaśnia je koncepcja czynników *push* i *pull*. Hofäcker uzupełnia tę klasyfikację, wymieniając wśród determinant instytucjonalnych również czynniki *stay*, obejmujące wsparcie zatrudnialności starszych uczestników rynku pracy poprzez różne działania aktywnej polityki rynku pracy oraz *lifelong learning*.

Celem pracy jest ocena znaczenia czynników instytucjonalnych dla wydłużania okresu aktywności zawodowej w krajach Unii Europejskiej. Analiza empiryczna przeprowadzona została w oparciu o dane LFS, z wykorzystaniem podstawowych metod oceny współzależności oraz analizy skupień. Badanie zrealizowano dwutorowo. Po pierwsze, posługując się metodyką zaproponowaną przez Hofäckera, zaktualizowano wyniki badań zrealizowanych przez niego dla 2010 r., uzupełniając równocześnie analizę o pominięte kraje UE. Wyznaczono na tym etapie syntetyczny wskaźnik oceny instytucjonalnych uwarunkowań wydłużania aktywności zawodowej. W drugim kroku przy pomocy analizy skupień dokonano grupowania krajów UE z punktu widzenia badanego zjawiska (wykorzystując analogiczne jak w etapie pierwszym charakterystyki). W ostatnim etapie dokonano oceny korelacji między aktywnością zawodową osób starszych a analizowanymi syntetycznie uwarunkowaniami instytucjonalnymi. Wyniki badań wskazują, że w Unii Europejskiej wśród instytucjonalnych uwarunkowań wydłużania okresu aktywności zawodowej oprócz czynników typu *pull* i *push* istotne znaczenie odgrywają także determinanty typu *stay*. Ogólnie rzecz biorąc, omawiane uwarunkowania instytucjonalne w większym stopniu oddziałują na poziom wskaźników zatrudnienia w Unii Europejskiej w przypadku mężczyzn niż kobiet. Słabe znaczenie aktywnej polityki rynku pracy (ALMP) koresponduje z tym, że w odniesieniu do osób w wieku 50 i więcej lat bardziej skuteczne są działania służące utrzymaniu ich w zatrudnieniu niż ponownemu zatrudnieniu po utracie pracy.

Słowa kluczowe: starzenie się populacji, polityka rynku pracy, emerytura, UE.

INSTITUTIONAL FACTORS OF EXTENDING WORKING LIFE

Nowadays extending working life is the important direction of social policy. It caused that the research on the factors of retirement decisions are still important. The concept of pull and push factors provides the explanation of them. This classification is supplemented with stay factors by Hofäcker. These factors include the support of employability of older workers through a different active labour market policy measures and lifelong learning. The aim of this paper is the assessment of the role of institutional determinants of extending working life in the European Union countries. An empirical analysis was conducted on the basis of LFS data, with using of the main independence methods and cluster analysis. The study was carried out in two ways. First, using the methodology proposed by Hofäcker, the results of his research for the year 2010 were updated, complementing the analysis with the omitted EU countries. At this stage, a synthetic indicator of the assessment of institutional determinants of extending working life was calculated. In the second step, cluster analysis was used to group EU countries from the point of view of the studied phenomenon (using the characteristics similar to those in the first stage). In the last stage, the correlation between the economic activity of older people and synthetically analysed institutional conditions was assessed. The results show that in the European Union among the institutional determinants of extending working life, in addition to the pull factors, push factors play the important role. In general, the analysed institutional conditions have a greater impact on the level of employment rates in the European Union in the case of men than women. The weak importance of active labor market policy (ALMP) corresponds to the fact that in relation to people aged 50+, measures to maintain them in employment are more effective than reemployment after losing a job.

Keywords: ageing, labour market policy, retirement, EU.

DOI: 10.7862/rz.2018.hss.35

Przesłano do redakcji: grudzień 2018 r.

Przyjęto do druku: czerwiec 2018 r.

²⁸ Dr hab. Justyna Wiktorowicz, Katedra Statystyki Ekonomicznej i Społecznej, Uniwersytet Łódzki, Łódź, ul. Rewolucji 1905 r. 41; e-mail: justyna.wiktorowicz@uni.lodz.pl.

Justyna Wiktorowicz, DSc, PhD, Department of Economic and Social Statistics, University of Lodz, Lodz, ul. Rewolucji 1905 r. 41; e-mail: justyna.wiktorowicz@uni.lodz.pl.

²⁹ Treści wyrażone w artykule są opiniami autorki i nie przedstawiają stanowiska organów Narodowego Banku Polskiego.

Projekt pt. Forum Dyskusyjne – Pomiar i ocena zjawisk ekonomicznych i społecznych (MASEP2017) realizowany jest z Narodowym Bankiem Polskim w ramach edukacji ekonomicznej.